

Arte College

Het Arte College is een jonge school in een groeiwijk van Almere (Almere Poort) en heeft op dit moment 800 leerlingen. Deze vernieuwingsschool (lid van Pleion) heeft haar focus op kunst en cultuur (Cultuurprofielschool). Er kunnen leerlingen terecht met een kbl- tot en met een vwo-advies.

1. Missie/ uitgangspunten en schoolconcept'

De school is in 2009 opgericht in de wijk in aanbouw 'Almere Poort'. Er is toen besloten dat er in Almere behoefte was een 'andere' school, vandaar het innovatieve karakter van de school. Leerlingen komen momenteel uit heel Almere en omstreken. Door de groei van de wijk zal de school in de toekomst steeds meer een wijkfunctie gaan vervullen. Het belangrijkste uitgangspunt van de school is dat er samenhang is binnen het onderwijs. Deze samenhang moet voortkomen uit de gemeenschappelijke visie die is verwoord in drie kernwaarden: gelijkwaardigheid, ruimte (voor creatief talent) en samenwerken. Op basis van deze kernwaarden is het schoolconcept vormgegeven. Het schoolconcept wordt gekenmerkt door het werken in leerdomeinen (inhoudelijke clusters van samenhangende vakken) op de leerpleinen (grote lesruimten waar door meerdere docenten tegelijk les wordt gegeven). Ook kenmerkend voor het schoolconcept zijn de Arteweken (projectweken), waarbinnen door leerlingen wordt samengewerkt als een 'theaterbedrijf' aan voorstellingen. Daarnaast werken mentoren in wekelijkse bijeenkomsten expliciet aan de voor de school kenmerkende artevaardigheden (presenteren, organiseren, ontwerpen, zelfstandig werken en samenwerken) en wordt in de school aandacht besteed aan de 'artitude' (omgangsregels vanuit de cultuurstandaarden vriendelijkheid, zorgzaamheid en zorgvuldigheid). Momenteel is de school vooral geïnteresseerd in de Kunstkabsskolan beweging vanuit de behoefte beter te kunnen aansluiten bij de individuele leerlingen. De school wil nog groeien naar zo'n 850 leerlingen.

2. Het curriculum

Het aanbod van vakken is op het Arte College niet heel verschillend van het aanbod op een reguliere school. In plaats van Frans leren de kinderen op het Arte College Spaans omdat dit een echte wereldtaal is en de school te klein is om hiernaast ook nog Frans aan te bieden. Wel typerend is dat de vrije ruimte in de bovenbouw op het Arte College wordt gevuld met kunst- en cultuurvakken. In de bovenbouw kunnen leerlingen kiezen voor het vak 'Atelier'; in dit vak kunnen leerlingen bepalen in welk kunstvak ze zich willen verdiepen. Het curriculum wordt drie keer per jaar onderbroken door de Arteweken, waarin gewerkt wordt aan projecten en theatervoorstellingen. Het onderwijs is nog niet echt thematisch te noemen, maar er wordt wel zoveel mogelijk vakoverstijgend gewerkt. In een examenklas is dit vakoverstijgend werken minder goed mogelijk, dan moet er gewoon naar het examen toe gewerkt worden.

3. Schoolorganisatie

De lessen op het Arte College duren 60 minuten. Dit zorgt ervoor dat er voldoende tijd is om in verschillende werkvormen te werken op de leerpleinen. Leerpleinen zijn grote ruimtes waarin het mogelijk is instructie te geven, zelfstandig en samen te werken. In elk van deze ruimten zijn leerdomeinen gehuisvest. Een leerdomein is een inhoudelijk cluster van samenhangende vakken.

Een voorbeeld hiervan is het leerplein van het leerdomein moderne vreemde talen. Het leerdomein kunst en cultuur is op de benedenverdieping gehuisvest in losse ruimten. Leerlingen werken op een leerplein samen in homogene, maar ook in compleet heterogene groepen (vmbo en vwo samen bijvoorbeeld). Er is ruimte voor ongeveer drie klassen op een leerplein. Op een leerplein staan meerdere docenten van hetzelfde domein en er is sprake van team teaching. Het mentoraat is niet heel anders georganiseerd dan op een reguliere school. Elke klas heeft één of twee mentoren. Deze mentoren blijven bij voorkeur de hele onderbouw en de hele bovenbouw gelijk. De wekelijkse mentorlessen zijn opgebouwd uit de onderdelen pedagogisch klimaat, Artevaardigheden en reflectie. Er wordt meer specifiek aandacht besteed aan het klassenklimaat, groepsvorming, het sociaal welbevinden van de leerling, de kernwaarden van de school (gelijkwaardigheid, ruimte en samen) en de cultuurstandaarden zorgvuldigheid, zorgzaamheid en vriendelijkheid. Gedurende projectweken functioneert de school als theaterbedrijf, waarin verschillende disciplines en verschillende expertises met elkaar samenwerken om tot een gezamenlijk resultaat te komen ('theaterbedrijf' is dan ook vooral metaforisch bedoeld). De leerlingen ontwerpen zelf de programmaboekjes, regelen de catering. Er is op school een portefeuille artistiek beleid. Er worden regelmatig voorstellingen ingehuurd, maar ook gegeven.

4. Didactische aanpak en keuzes

De school is na de oprichting gestart met het gebruik van bestaande lesmethoden. Maar meer en meer wordt eigen materiaal toegevoegd. Dit is ook noodzakelijk, want niet alle lesmethoden zijn geschikt voor zelfstandig werken en differentiëren. Op de leerpleinen wordt onderscheid gemaakt tussen instructietijd, maximaal 20 minuten, en tijd voor zelfstandig werken. Er is dan ook geen traditionele lesopstelling, maar er zijn afwisselende lesvormen met keuzemogelijkheden voor de leerlingen. De leerlingen moeten in ieder geval de minimale lesdoelen behalen, maar zouden dit in de visie van het Arte College moeten kunnen doen op hun eigen manier: tempo, verwerkingsvormen en de manier van instructie zouden op de leerling toegesneden moeten zijn. In de praktijk is de school nog niet zo ver. De rol van de docent is nu nog sturend bij zelfstandig werken, maar de school wil toe naar een begeleidende rol waarbij leerlingen zelfsturend zijn. In de lessen Op het Arte College zijn er nog steeds docenten die traditioneel les staan te geven in leerpleinen en buiten de instructieruimte; ze geven een te lange instructie op de verkeerde plek en er is te weinig differentiatie in de les. Als reden hiervoor geeft de school dat er te weinig goed geschoolde docenten te vinden zijn. De toppers gaan naar de bekende vernieuwingscholen als de Werkplaats, Unic; scholen in de Randstad. Het zou verder volgens het Arte helpen als er op de lerarenopleiding aandacht zou zijn in het specifieke type werkzaamheden dat het werken op een innovatieve school vraagt (differentiëren, team teaching). Het komt vaak voor dat een docent zich geen weg weet in het leerpleinonderwijs en meer op zijn plek zou zijn in het traditionele onderwijs. Team teaching vereist dat docenten afstemmen tijdens de leerpleinbezigdheden. Er is dan ook iedere donderdag een leerpleinoverleg vrij geroosterd voor docenten. Docenten zitten als team op het plein en het is dan ook noodzakelijk dat zij bespreken of dingen goed lopen. De school heeft een apart 'Arte profiel' opgesteld voor de docenten. Docenten op het Arte College moeten kunnen samenwerken, overleggen en veel creatieve werkvormen inzetten. Docenten komen eerst in tijdelijke dienst.

5. Gebouw en leeromgeving

Het schoolgebouw is naar eigen ontwerp gebouwd, maar is eigendom van de gemeente. Een hoek in het gebouw wordt verhuurd door de gemeente aan het buurthuis, ook wel de VIP-lounge genoemd. Met het vertrek van het buurthuis komt deze ruimte binnenkort vrij. In een ander deel van het schoolgebouw zit de bibliotheek van de wijk. Omdat het gebouw zo mooi is zijn twee kindertelevisieseries opgenomen in de school. De kleuren zijn bijzonder, de akoestiek is heel goed. Het gebouw is te kenmerken als open, toegankelijk. Het centrum van de school is de theaterzaal die ook als kantine wordt gebruikt. De kantine kan gemakkelijk worden omgebouwd tot theaterzaal door de uitschuifbare tribunes. Er is professionele belichting aanwezig. Net als de kantine zitten de kunstlokalen op de benedenverdieping. Ook is er een muziekstudio, dramalokaal en danszaal. Op de eerste verdieping zijn de leerpleinen gesitueerd. Doordat er met pleinen wordt gewerkt wint de school ruimte. Leerlingen gymmen in de topsporthal in Almere.

6. Pedagogisch klimaat

Het Arte College is een cultureel diverse school. De school kent de 'artitude', dit zijn omgangsregels vanuit de cultuurstandaarden vriendelijkheid, zorgzaamheid en zorgvuldigheid. De gelijkwaardige omgang is dan ook een belangrijk speerpunt. De sfeer op school is heel open. Om aan kunst en cultuur te kunnen doen is 'het zich veilig voelen' ook een noodzakelijke voorwaarde.

7. Werken aan 'andere doelen' en volgen van ontwikkeling

De traditionele cognitieve doelen worden gevolgd middels het Cito-volgsysteem. Op alle onderwijsniveaus worden toets 1 en 3 van dit volgsysteem afgenomen. Daarnaast wordt er momenteel gebruik gemaakt van 'it's learning' als volgsysteem. De belangrijkste 'andere doelen' van de school zijn de 'creatieve doelen', de 'artevaardigheden', namelijk presenteren, zelfstandig werken, samenwerken, ontwerpen en organiseren. Dit hoeft niet per se in een kunstsetting te zijn. Ontwerpen is bijvoorbeeld het vinden van een oplossing bij een probleem, zoals het bedenken van vervoersmiddelen voor de toekomst: in zo'n opdracht komen beeldende vakken, maar ook bijvoorbeeld natuurkunde samen. Er zit een leerlijn in deze artevaardigheden. De school is momenteel bezig met het ontwikkelen voor rubrics voor deze vaardigheden voor de verschillende leerjaren. In alle vakken wordt gewerkt aan deze vaardigheden, maar hier wordt vooral ook aan gewerkt in de losse Arteweken. In deze weken krijgen leerlingen bijvoorbeeld workshops presenteren en ontwerpen. Deze andere doelen worden echter nog niet systematisch gevolgd en gedocumenteerd. Aan het eind van de onderwijsloopbaan geven leerlingen op het Arte College een examenvoorstelling. Tevens wordt CKV en kunstvak algemeen (in het VMBO) afgesloten met een meesterproef. Deze meesterproef is een voorstelling met een daarbij behorende verantwoording per klas. In het schoolplan is al opgenomen dat de school werkt met een portfolio, ofwel 'plusdocument'. In de praktijk wordt dit echter nog niet gebruikt. Een duidelijke systematiek en borging hiervan ontbreekt nog. De school heeft indicaties dat haar onderwijs echt werkt. Leerlingen die naar een grafische opleiding willen worden allemaal aangenomen. Van deze opleiding krijgt de school terug dat leerlingen goed zelfstandig kunnen werken. Er wordt op het Arte College een spanning gevoeld tussen het moeten voldoen aan de cognitieve doelen en het werken aan de andere doelen. Deze spanning wordt het meeste gevoeld in de bovenbouw. De school heeft het gevoel te kort te worden gedaan door de inspectie: *"We zijn vernieuwend omdat wij ieder kind de regie over eigen leerproces willen laten voeren omdat ieder kind anders leert. Het is heel belangrijk*

dat er scholen zijn waar leerlingen met hun creatieve talenten terecht kunnen." De school heeft het gevoel hier niet de nodige waardering voor te krijgen.

8. Omgaan met differentiële leerbehoeften

Omdat de school het label 'cultuurprofielschool' heeft, trekt de school vooral meisjes, zo is de visie. Ongeveer 2/3 van de leerlingen is meisje en 1/3 jongen. De school heeft niet de indruk dat meisjes het beter doen. Er zijn op dit moment relatief minder havo- /vwo- leerlingen dan vmbo-leerlingen. Hoogbegaafde leerlingen kan de school momenteel ook te weinig bieden. De ervaring is dat deze leerlingen ook niet naar de school komen vanwege het kunst- en cultuurprofiel. Voor leerlingen die weinig interesse hebben in kunst en cultuur is de school niet geschikt. Ook leerlingen die gevoelig zijn voor prikkels, die gebaat zijn bij veel structuur en rust, hebben het moeilijker op school. Dit kan de school wel opvangen met specifieke opstellingen van meubilair en plekken in school, maar soms stappen leerlingen over naar het speciaal onderwijs of het regulier onderwijs. De aanschaf van een laptop op school is wel gewenst, maar wel vrijwillig. Dit kan al voor een bedrag van 15 euro per maand. De ouderbijdrage is vrijwillig. Zo houdt de school het betaalbaar voor alle leerlingen. De school hamert erop dat leerlingen bij de school moeten passen. Evenals voor de docenten is er voor de leerlingen is een 'Arte profiel'. Leerlingen kunnen bij interesse voor de school een dagje proefstuderen. Ze kunnen dan ervaren of het werken in leerpleinen bij hun past. De school geeft op basis van de observaties op die dag een advies. Dit kan een positieve aanbeveling zijn of er wordt geadviseerd dat de school mogelijk minder goed bij die specifieke leerling past. De school wil graag de mogelijkheden om te differentiëren in het algemeen versterken. Op papier is de school super geschikt voor een diversiteit aan leerlingen. In de praktijk maakt de school dat nog niet helemaal waar. Er is een didactiek die differentiatie tijdens de les mogelijk maakt, maar hier liggen nog wel kansen en mogelijkheden. Op dit moment hebben leerlingen alleen nog maar tijdens de les keuzemogelijkheden en daarmee de kans om eigen regie te nemen en mogelijkheid om te differentiëren. De school wil er naartoe dat leerlingen over een langere periode heen regie kunnen nemen (versnellen, op hoger niveau afsluiten). Het is dan noodzakelijk dat de school beschikt over voldoende materiaal om te verdiepen (individueel digitaal) en tevens ook een goed volgsysteem hiervoor. Daarvoor is de school momenteel in gesprek met Kunstkabsskolan. Op dit moment hebben docenten nog weinig benul op welk niveau je vaardigheid mag verwachten en waar opdrachten het beste passen, de school heeft de behoefte hier meer duidelijkheid in te creëren.

9. De buitenwereld

De verwachting is dat de school steeds meer leerlingen zal krijgen die uit de eigen wijk komen. Nu heeft de school leerlingen vanuit heel Almere en omstreken waarvan ongeveer 15 % uit de wijk zelf komt. Maar door de groei van de wijk zal de school steeds meer een wijkfunctie krijgen. De verbinding met de wijk is op dit moment nog niet vanzelfsprekend. De wijk wordt nu groter en daarmee de mogelijkheden ook. Er is momenteel een samenwerking met het bejaardentehuis alwaar voorstellingen worden gegeven of schilderworkshops. De school wil meer en meer de verbinding met de wijk leggen; er wordt bijvoorbeeld gedacht aan middenstanders. In de toekomst willen de school meer voorstellingen programmeren voor de wijk en het leukst is het wanneer de voorstellingen door de leerlingen zelf worden gegeven. Er zijn ook samenwerkingsverbanden met musea e.d., vanwege het cultuurprofiel.

10. Vernieuwing in de genen?

De school is een vernieuwende school geworden, omdat aan een dergelijke school vanuit de gemeente Almere behoefte was. Het doel van de school is niet blijvend vernieuwend zijn. De afgelopen jaren is de school wel resultaatgerichter geworden, omdat de examenresultaten ook gewoon op orde moeten zijn. Op het vmbo zijn de examenresultaten nu wel op orde, op havo/ vwo nog niet. De examenresultaten, doorstroom havo/vwo en de determinatie na 3 jaar moet beter op alle niveaus. Er zijn relatief weinig havo-/ vwo-leerlingen. Veel ouders schrikken van 3 jaar gemengde havo/ vwo klassen gecombineerd met het feit dat de school nog maar 2 jaar vwo examens heeft afgenomen. Daarnaast zien ouders kunst en cultuur en vragen ouders zich af of er op school ook nog geleerd wordt. De ervaring is dat de diversiteit tussen havo- en vwo-leerlingen groot is. Het plan is nu havo en vwo vanaf jaar 1 te splitsen, in de hoop de resultaten te verbeteren.

11. Wat gaat goed en wat zijn verbeterpunten

De school groeit en de belangstelling voor de school is groot. De school is tevreden over het passende gebouw. Het pedagogisch klimaat is goed. De directe omgeving wordt meer en meer betrokken bij het onderwijs. De gerichtheid op kunst- en cultuur is duidelijk ingebed in de school. Hoewel het Cultuurprofiel veel leerlingen aanspreekt, leidt het er ook toe dat er meer meisjes als jongens op school zijn. Daarnaast blijven ook de hoogbegaafde leerlingen en havo/ vwo-leerlingen om deze reden weg. Het cultuurprofiel spreekt deze leerlingen niet aan.

Het werken op leerpleinen in leerdomeinen bevalt goed. Er is echter een grote behoefte aan gekwalificeerde leerkrachten. De huidige leerkrachten kunnen niet allemaal met het werken op leerpleinen uit de voeten, maar goede docenten zijn moeilijk vindbaar. Twee redenen daarvoor zijn dat de excellente docenten in de Randstad gaan werken en er op de lerarenopleidingen niet specifiek wordt opgeleid voor innovatieve scholen. Het werken op de leerpleinen is nu vaak nog teveel traditioneel. Leerkrachten hebben nog te weinig inzicht wat leerlingen moeten kennen en kunnen als het gaat om de andere doelen. Er zijn nog onvoldoende handvaten om te kunnen differentiëren en doelen worden niet systematisch gevolgd.

De examenresultaten zijn nog niet helemaal op orde, met name in de hogere onderwijsniveaus. Naast de gerichtheid op kunst- en cultuur en het drie jaar lang hebben van gemengde klassen is dit een reden voor ouders van havo/ vwo leerlingen om niet voor het Arte College te kiezen. De school vindt dat de inspectie onvoldoende het belang ziet van een creatieve school en ervaart vooral een spanning tussen de traditionele cognitieve doelen en de andere doelen richting het examen.

Bronnen:

- Interview met schoolleider
- Website school (geraadpleegd op 24 januari 2017)
- Documenten:
 - Het leerpleinonderwijs van het Arte College in beeld: 10 kenmerken en ambities (2015)
 - Schoolplan 2010-2015
 - Vensters op eigentijds onderwijs. Kennisbasis voor onderwijsontwikkeling op het Arte College (2012)